

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΩΝ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 47.

Γε
ΠΑΔ

Η

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

(ΕΚ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1918

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΔΕΛΦΕΚΑΝΗΣΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΔΕΛΦΕΚΑΝΗΣΙΟΝ

2452

H

ΔΕΛΦΕΚΑΝΗΣΙΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

2452

Ὁ Σύλλογος τῶν Δωδεκανησίων παρακολουθῶν
ἀγρύπνως τὴν τύχην τῆς πατρίδος του, ἀναδημοσιεύει
τὸ μόνις πρό τινος ἐν Ἀγγλίᾳ δημοσιευθὲν καὶ ἤδη τε-
λείως ἐξαντληθὲν παρὸν ἔργον, τινὰς τῶν γνωμῶν τοῦ
ὁποίου καὶ δεόντως συμπληροῖ, γνωρίζων εἴτερ τις καὶ
ἄλλος τὰ κατὰ τὴν Δωδεκάνησον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

Εἶνε ἀνάγκη χάριν τοῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον ἐκδίδεται τὸ παρὸν τεῦχος νὰ παραθέσω εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἀπόσπασμά τι ἐκ τοῦ λόγου τοῦ κ. Λόυδ Τζώρτζ τῆς 5ης Ἰανουαρίου, ὁ ὁποῖος ἐπεκροτήθη ὑφ' ὄλων τῶν κομμάτων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἀποικίαις καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Κλεμανσώ, καὶ ὁ ὁποῖος διὰ ταῦτα δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐνσωματῶν τὰς διεθνεῖς ἀρχὰς τοῦ Βρετανικοῦ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους.

Ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς εἶπε τότε :

« Ἰσότης δικαιωμάτων μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, μικρῶν ὅσῳ καὶ μεγάλων, ἀποτελεῖ μίαν τῶν θεμελιωδῶν ἐκείνων βάσεων τὰς ὁποίας ἡ χώρα αὕτη [ἡ Ἀγγλία] καὶ οἱ Σύμμαχοί της μάχονται, ὅπως ἐγκαθιδρῶσουν εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον . . . Φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς διακυβερνήσεως τῶν λαῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγκαταθέσεως τῶν κυβερνωμένων πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν πάσης ἑδαφικῆς διευθετήσεως . . . Δέον νὰ ἐξασφαλισθῆ ἑδαφικὴ διευθέτησις βασιζομένη ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῶν λαῶν τοῦ νὰ διαθέτουν ἐλευθέρως τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἢ τῆς συγκαταθέσεως τῶν κυβερνωμένων . . . Ἡ πλήρης ἀποχώρησις τῶν ξενικῶν στρατευμάτων ἀποτελεῖ θεμελιώδη ὄρον μονίμου εἰρήνης. »

Θὰ παραθέσω ἐπίσης καὶ ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Διαγγέλματος τοῦ Προέδρου Οὐίλσονος πρὸς τὸ Κογκρέσσον τῆς 9ης Ἰανουαρίου, τὸ ὁποῖον ἐξ ἴσου ἔτυχε γενικῆς ἐπιδοκιμασίας : —

« **Ἡ ἡμέρα** », εἶπεν ὁ Πρόεδρος, « τῶν κατακτήσεων καὶ μεγεθύνσεων παρῆλθε πλέον . . . Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν εἶνε ὅπως ἐξασφαλισθῆ πᾶν ἔθνος, ποθοῦν νὰ ζῆσῃ ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον νὰ κανονίσῃ τὸ ἴδιον τοῦς ἑαυτοῦ θεσμούς, καὶ νὰ ἀσφαλισθῆ εἰς αὐτὸ δικαιο-

σύνη και ἀμερόληπτος συμπεριφορὰ ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἐν τῷ κόσμῳ λαῶν, κατὰ πάσης βίας και ἐγωῳστικῆς προσβολῆς... Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀντιλαμβανόμεθα σαφέστατα ὅτι, ἂν μὴ ἀποδώσωμεν εἰς ἄλλους δικαιοσύνην, οὐδὲ ἡμεῖς θὰ τύχωμεν τοιαύτης.»

Παρατηρῶ ὅτι αἱ εὐγενεῖς αὐταὶ ἀρχαί, τῶν ὁποίων εἶνε καταφανῆς ἡ εἰλικρίνεια, θὰ τιμηθῶσιν ὑπὸ τοῦ κόσμου ἐν ὄλῃ των τῇ ἀξίᾳ, ἐὰν και ὁπόταν ἐφαρμοσθῶσιν ἐν συγκεκριμένη τινὶ περιστάσει, εἰς ἣν ἐνδείκνυται Συμμαχικὴ ἐνέργεια. Ὑφίσταται ἐπὶ τοῦ παρόντος τοιαύτη περίπτωσις; Βεβαίως ὑφίσταται ἐν τῷ ζητήματι τῆς Ἑλληνικῆς Δωδεκανήσου, τῆς ἤδη κατεχομένης ὑπὸ τῆς Ἰταλίας.

Καλὸν εἶνε ν' ἀνασκοπήσωμεν ἐνταῦθα διὰ βραχέων τὴν ἱστορίαν τῆς κατοχῆς ταύτης.

Κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1912 Ἰταλικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀμέλιο (Amelio) ἀπεβίβασθη εἰς Ρόδον τὴν μεγίστην τῶν νήσων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, ὅπου ἡ Τουρκικὴ φρουρὰ εἶχε καταφύγει εἰς ὄχυράν τινα θέσιν ἐπὶ τῆς κλιτύος βουνοῦ τινὸς καλουμένου Ψίνθος. Ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ὑπεδέχθη συμπαθέστατα τὸν Ἰταλικὸν στρατόν, διὰ τῶν ὁδηγῶν δὲ τοὺς ὁποίους παρέσχεν εἰς τὸν στρατηγὸν Ἀμέλιο κατέστησεν εἰς τοῦτον δυνατὴν τὴν ταχεῖαν κατατρόπωσιν τῶν Τούρκων και δὴ ἄνευ οὐδεμιᾶς Ἰταλικῆς ἀπωλείας. Ταυτοχρόνως κατελήφθησαν και αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ νῆσοι τοῦ συμπλέγματος. Τούτου γενομένου, ὁ Ναύαρχος Amero d' Aste Stella και ὁ Ναύαρχος Presbytero ἐξέδωκαν δύο προκηρύξεις πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῶν νήσων, συντεταγμένας εἰς φιλόφρον ὕφος, διὰ τῶν ὁποίων διεβεβαίουν γενναιοφρόνως τοὺς νησιώτας, ὅτι ἦλθον ὡς ἐλευθερωταὶ των, τὰς διαβεβαιώσεις των δὲ ταύτας ἐπεκύρωσε και ὁ στρατηγὸς Ἀμέλιο. Βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν προκηρύξεων τούτων οἱ νησιῶται τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου ἀπέστειλαν πληρεξουσίους εἰς συνδιάσκεψίν τινα ἐν Πάτρῳ συγκληθεῖσαν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὀργανώσεως Παννησιωτικῆς Ἐνώσεως αἰφνιδίως ὁμως αἱ συμπάθειαι

τοῦ Στρατηγοῦ ἐξητμίσθησαν καὶ ἡ συνδιάσκεψις διελύθη ὡς μωρὰ καὶ παράφρων ἐπιχείρησις.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης πολιτικὴ καταλήσσοῦσα ἐτηρήθη ἀπέναντι τῶν νησιωτῶν. Τακτικοὶ διωγμοὶ ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ, τοιοῦτοι, οἷους εἶνε ζήτημα, εἰάν ἐδοκίμασαν ἀπὸ μέρους τῶν Αὐστριακῶν οἱ ἀλύτρωτοι συμπατριῶταί του. Πᾶσα διαδήλωσις ἢ ἔκφρασις τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τῶν νησιωτῶν ἀπηγορεύθη αὐστηρῶς. Πάντες οἱ πρόκριτοι, πρὸς οὓς ὁ πληθυσμὸς ἀπέβλεπε πρὸς καθοδήγησίν του, ἀπηλάθησαν. Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια ἀπηγορεύθη βαθμηδὸν πᾶσα προσέγγισις εἰς τὰς νήσους, καίτοι ταῦτα ἀπετέλουν τὰ κύρια μέσα τῆς μεταξὺ τῶν νήσων ἐπικοινωνίας. Ἐὰν ἐνθυμῶμαι καλῶς, καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἀπὸ τὰς ὁποίας καί μόνως ἀναμένει ὁ πληθυσμὸς τὴν διαφώτισίν του καὶ τὰς παντὸς εἴδους πληροφορίας του, ἀπηγορεύθη ἡ εἰσαγωγή καὶ κυκλοφορία ἀνὰ τὰς νήσους. Αἱ τελωνεακαὶ εἰσπράξεις τῶν 11 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν εἰσλήχθησαν εἰς Ἰταλικά ταμεία, καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν σχολείων καὶ τῶν ἄλλων κοινοτικῶν ἀναγκῶν ἐδόθησαν μόνον ὀλίγα τινὰ ψιγία. Εἰς οὐδένα ξενὸν ἐπετρέπετο νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς νήσους, ἡ δὲ εἰς αὐτάς ἀπόβασις κατέστη δύσκολος καὶ δι' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἰθαγενεῖς, ἐπανακάμπτοντας εἰς τὰς ἐστίας τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ¹⁾.

Ταῦτα πάντα γνωρίζω ἐκ προσωπικῆς πείρας. Ἐπιθυμῶν νὰ μελετήσω τὴν ἐπιτόπιον διάλεκτον, ἐκανόνισα μετ'

Σημ. Σ. Δ. ¹⁾ Οἱ διωγμοὶ ἐξακολουθοῦσι μέχρι σήμερον (Σεπτέμβριος 1918) ἀδιάκοποι. Ἡ ἐπικοινωνία τῶν νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν εἰς αὐτὴν προσφυγόντων Δωδεκανησιῶν καὶ τὰνάπαλιν ἀπαγορεύεται αὐστηρότατα, ἡ δὲ λόγῳ τῆς πείνης καὶ τῶν πείσεων ἀθροῦς ἔξοδος τῶν Δωδεκανησιῶν καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν ἐκτὸς τῆς Δωδεκανήσου νησιωτῶν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰς ἐστίας τῶν ὑπερεπλήρωσαν τὰς πέριξ ἐλευθέρων νήσους καὶ τὸν Πειραιᾶ πολλῶν χιλιάδων Δωδεκανησιῶν, ῥακενδύταν καὶ δυστυχῶν. Τινὲς τῶν ἐκ τῆς Δωδεκανήσου προσφύγων ἀποθνήσκουσιν ἔνεκα πείνης ἅμα τῇ ἀποβίβασει των, ἄλλοι δὲ κατὰ τὸν πλοῦν οὐκ ὀλίγοι δὲ δεκάδες θανάτων ἐκ πείνης ἐσημειώθησαν εἰς ἐκάστην τῶν Ἰταλοκρατουμένων Νήσων.

ἀξιότιμου τινὸς κυρίου ἐκ Ῥόδου, ὅστις εἶνε καὶ μέγας εὐ-
 εργέτης τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του, νὰ τὸν συναντήσω ἐν
 Ῥόδῳ καὶ νὰ περιέλθω μαζί του τὰ χωρία· καίτοι ὅμως ἤμην
 ἐφωδιασμένος δι' εἰδικῆς συστάσεως παρὰ Ἰταλοῦ Προξέ-
 νου, μὲ ἠμπόδισαν εἰς τὸ Brindisi νὰ προχωρήσω, ἐκωλύθη
 δ' ἐπίσης καὶ ὁ φίλος μου ἀπὸ τοῦ νὰ μεταβῆ εἰς τὸν συμ-
 πεφωνημένον προορισμόν. Προφανῶς δὲν εἶχε κάμμίαν ση-
 μασίαν διὰ τὰς Ἰταλικὰς ἀρχὰς ἢ λεπτομέρεια ὅτι ὁ τελευ-
 ταῖος οὗτος ἦτο εὐεργέτης τῆς νήσου. Κατὰ τὴν αὐτὴν πε-
 ρίπου ἐποχὴν καὶ ὁ Δρ. Δίλλων, ὁ διαπρεπὴς ἀνταποκριτὴς
 τοῦ « Ἡμερ. Τηλεγράφου » τοῦ Λονδίνου, εὐρέθη πρὸ ὁμοίας
 ἀπαγορεύσεως.

Ἐποίου εἴδους κατάστασις ἐπικρατεῖ ἔκτοτε, δὲν εἶμαι
 εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω καλῶς. Φοβούμαι ὅμως ὅτι δὲν ἐση-
 μειώθη πραγματικὴ βελτίωσις, εἴαν ἐσημειώθη καὶ καθόλου
 τοιαύτη, διότι κατὰ τοὺς τελευταίους δύο ἢ τρεῖς μῆνας νέα
 διαταγὴ ἀπελύθη ἀπαγορεύουσα εἰς τοὺς Δωδεκανήσιους τοὺς
 διαμένοντας ἐν τῷ ἔξωτορικῷ τὴν ἐπάγονδον οἴκαδε καὶ ἐπι-
 βεβαιούσα ἐκ νέου τὸν ἀποκλεισμόν ἐκείνων ὅσοι, καίπερ
 ἔχοντες τὴν διαμονὴν των ἐν ταῖς Δωδεκανήσις, εἶχον προ-
 γενεστέρας ἀπελαθῆ.

Πιστεύω ὅτι ἡ ἀπότομος αὕτη μεταβολὴ στάσεως ἀπέ-
 ναντι τῶν νησιωτῶν ἐνεπνεύσθη κατὰ πρῶτον λόγον ὑπὸ
 τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς καὶ ἐπιδράσεως. Ἀκολουθῶς ὅμως
 ἢ τήρησις τῆς πολιτικῆς ταύτης ὠφείλετο εἰς ἀξιοθρήνητον
 πνεῦμα φιλοδοξίας, τὸ ὁποῖον ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν διατήρησιν
 τῶν νήσων ὡς κατακτήσεως. Ὁ ἰσχυρισμός μου οὗτος δὲν
 πρέπει νὰ θίξῃ κανένα, ἀφοῦ τὸ γεγονὸς τοῦτο προκύπτει
 ψηλαφητὸν ἐκ τοῦ 8ου ἄρθρου τῆς μυστικῆς συνθήκης τῶν
 Συμμάχων μετὰ τῆς Ἰταλίας τῆς χρονολογουμένης ἀπὸ 26ης
 Ἀπριλίου 1915. Τὸ ἄρθρον τοῦτο λέγει τὰ ἑξῆς: « Ἡ Ἰτα-
 λία θὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς κατοχὴν καὶ κτῆσιν
 πάσας τὰς νήσους τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος τὰς
 καταληφθείσας καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος διακατεχομένας ὑπ' αὐ-
 τῆς ». (« Italy shall obtain possession of all the islands

of the Dodecanesos at present occupied by her»).

Ἡ φιλοδοξία ὅμως αὐτῆ ἀντιφέρεται πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν νησιωτῶν, δὲν δύναται δὲ πιθανώτατα νὰ στηριχθῆ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ χωρὶς νὰ γελοιοποιήσουν οἱ Σύμμαχοι τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀρχάς—τὰς ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κειμένου παρατεθείσας—ἀρχάς, εἰς τὰς ὁποίας—κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Προέδρου Οὐίλσονος—«πάντες οἱ ἐν τῷ κόσμῳ λαοὶ εἶνε συμβαλλόμενα μέρη». Ἡ Ἰταλία αὐτὴ ἔχει ἐπισήμως δεσμευθῆ διὰ τῶν ἀρχῶν τούτων, ἀφοῦ ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς ἐν Βερσαλλίαις κατὰ τὴν πρόσφατον Διάσκεψιν τῶν Συμμάχων, οἵτινες διὰ τοῦ ἀνακοινωθέντος αὐτῶν τῆς 3ης Φεβρουαρίου διεκήρυξαν ὅτι «εἶνε συνηνωμένοι ψυχῇ καὶ θελήσει» καὶ ὅτι τὴν τοιαύτην συνένωσιν τῶν ἐδημιούργησεν «ἡ φανερά αὐτῶν ἀποφασίς ὅπως ὑπεραμυνθοῦν τοῦ πολιτισμοῦ κατ' ἀσυνειδήτου καὶ κτηνώδους ἀπολείρας πρὸς ἐπικράτησιν». Αὐτὸς ὁ Ἰταλὸς πρωθυπουργὸς κ. Ὀρλάνδο ἀπαντῶν τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου πρὸς τὸν κόμητα φὸν Κζερνὶν εἶπεν ἐν τῷ Ἰταλικῷ Κοινοβουλίῳ τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀποψὶς ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸ πολίτευμα (régime) τῶν λαῶν τῶν ὑποτεταγμένων εἰς Κράτη πρὸς ἃ ἡ ἐθνικὴ τῶν συνειδήσις δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ὁμολογήσῃ πίστιν, δὲν ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν καὶ τῶν Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπήντησαν ὅτι ζητήματα οἷα τὰ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πόθων καὶ τὸ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης δὲν ἔπρεπε νὰ θίγωνται ἀπὸ τῆς διεθνοῦς τῶν ἀπόψεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ἀπόψεως, τῆς ἐνδιαφερούσης ἐκάστην χώραν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἀποτελεῖ φαῦλον σόφισμα. Διότι θὰ ἐσήμεαιεν ἐπ' ἀνόδοτον εἰς τὸ καθεστῶς (status quo), ὅπερ θὰ ἦτο τὸ βαρύτερον ἱστορικὸν παράπτωμα». Βεβαίως ἡ Ἰταλία δὲν ἠδύνατο νὰ καταγγέλλῃ τὴν ἀδικίαν τῶν ἄλλων καὶ ταυτοχρόνως νὰ ὑποθάλλῃ τὴν φιλοδοξίαν νὰ συμπεριφερθῆ ἢ ἰδία πρὸς τοὺς ἄλλους ἀδίκως. Πρέπει νὰ συμφωνῆ εἰς ὅτι ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον εἶπεν, ὅτι δηλαδὴ «ἂν μὴ ἀποδώσωμεν εἰς ἄλλους δικαιοσύνην, οὐδὲ ἡμεῖς θὰ τύχωμεν τοιαύτης».

Τὸ ὅτι ὑπάρχει συνθήκη ἐκχωροῦσα τὰς νήσους εἰς τὴν

Ἰταλίαν εἶνε τώρα ἄσχετον ζήτημα: αἱ μυστικαὶ συνθήκαι αἱ διαθέτουσαι τὰ ἔθνη ὡς ἀποσκευὰς εἶνε πλέον κοινῇ συγκαταθέσει ἄκυροι. Ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον ὥρισεν ὅτι «Τῆς εἰρήνης ἢ προοδευτικῆ ἐξέλιξις δὲν θὰ συνεπάγηται τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐδὲ θὰ ἐπιτρέπη μυστικὰς συνεννοήσεις οἰασδήποτε φύσεως», καὶ ὅτι «Παρῆλθον πλέον αἱ ἡμέραι καθ' ἃς ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων συνήπτοντο μυστικὰ συμβόλαια ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν συμφέροντα». Τὸ δὲ Συμμαχικὸν ἀνακοινωθὲν τῆς 3ης Φεβρουαρίου τοῦ ὁποίου καὶ ἡ Ἰταλία συμμετέσχε, ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἀποκηρύττει «οἰαδήποτε ἀπόκρυφα σχέδια».

Ἐφαρμόζων τὰς ἀρχὰς τῶν Συμμάχων ἐπὶ συγκεκριμένων περιπτώσεων ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργὸς κ. Λόυδ Τζῶρτζ εἶπεν ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ τῆς 29ης Ἰανουαρίου — καὶ αἱ λέξεις αὐτοῦ ἠκούσθησαν μετὰ γενικῆς χαρᾶς καὶ ἱκανοποιήσεως — τάδε: «Ἐννοοῦμεν νὰ παραστατήσωμεν καὶ ὑποστηρίξωμεν μέχρι θανάτου τὴν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν ἐν τῇ ἀπαιτήσῃ αὐτῆς, ὅπως ἀναθεωρηθῇ τὸ μέγα ἀδίκημα τὸ διαπραχθὲν κατὰ τὸ 1871, ὅποτε, ἀνευ οὐδεμιᾶς προσοχῆς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πληθυσμοῦ, δύο Γαλλικαὶ ἐπαρχίαι ἀπεσχίσθησαν ἐκ τῆς Γαλλίας προσαρτηθεῖσαι εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν. . . Θεωροῦμεν ἐπίσης ζῶτικὰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Ἰταλῶν πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῶν ὁμοφύλων καὶ ὁμογλώσσων αὐτοῖς πληθυσμῶν. . . Ἐννοοῦμεν ὡσαύτως νὰ ἐπιμείνωμεν ὅπως ἀποδοθῇ δικαιοσύνη εἰς τοὺς Ῥουμανικοὺς τὸ γένος καὶ τὴν γλῶσσαν πληθυσμοὺς ἐν τοῖς νομίμοις αὐτῶν πόθοις» Ὅμοια δὲ αἰσθήματα συμπαθείας ἐξεδηλώθησαν καὶ ὑπὲρ τῶν Σέρβων καὶ τῶν Μαυροβουνίων.

Ὁ δὲ Πρόεδρος Οὐίλσον ἐν τῷ διαγγέλματι αὐτοῦ εἶπε: «Τὸ Βέλγιον πρέπει νὰ ἐκκενωθῇ χωρὶς νὰ γίνῃ κάμμία ἀπόπειρα πρὸς περιορισμὸν τῶν κυριαρχικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, ὧν ἀπολαύει ἀπὸ κοινοῦ μεθ' ὄλων τῶν ἄλλων ἐλευθέρων ἔθνων. Οὐδεμία ἄλλη πρᾶξις θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ν' ἀποκατασταθῇ μεταξὺ τῶν ἔθνων ἡ ἐμπιστοσύνη ἐπὶ τοὺς νόμους οὓς αὐτὰ ταῦτα ἔθηκαν καὶ καθώρισαν διὰ τὰς με-

ταξὺ ἀλλήλων σχέσεις. Ἄνευ τῆς θεραπευτικῆς ταύτης ἐπεμβάσεως, τὸ ὅλον οἰκοδόμημα καὶ τὸ κύρος τοῦ διεθνoῦς δικαίου θὰ ὦσι διὰ παντὸς παραβεβλαμμένα καὶ μειωμένα. . . Τὸ ἀδίκημα τὸ διαπραχθὲν κατὰ τῆς Γαλλίας ὑπὸ τῆς Πρωσσίας ἐν τῷ ζητήματι τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης καὶ τὸ ὁποῖον ἐκράτησεν ἀσταθῆ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου ἐπὶ ὀλόκληρον σχεδὸν πενηκονταετίαν, δέον νὰ ἐπανορθωθῆ, ἵνα ἐξασφαλισθῆ εἰρήνη ἐν τῷ συμφέροντι πάντων. . . Δέον ἐπίσης νὰ γίνῃ ἀναχάραξις τῶν συνόρων τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῶν εὐκρινῶς ὑποκειμένων ἐθνολογικῶν βάσεων. . . Καὶ εἰς τὰς ἐθνικότητας τὰς ἤδη τελούσας ὑπὸ Τουρκικὴν διοίκησιν ν' ἀσφαλισθῆ ἀπολύτως ἀνενόχλητος εὐκαιρία αὐτονόμου ἀναπτύξεως».

Φρονῶ ὅτι εἰς τὴν ἀπαίτησιν περὶ ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς ξένης κυριαρχίας, ἧς τόσον δικαίως ὑπεραμύνονται ὁ κ. Λούδ Τζῶρτζ καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Πρόεδρος, οἱ Δωδεκανήσιοι ἔχουσι κάθε δικαίωμα νὰ συμπεριληφθῶσιν. Οἱ τίτλοι τῶν εἰς τὸν ἔγκαιρον ὅσον καὶ οἰασθήποτε ἄλλης ἐθνότητος ἀφοῦ ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων εἶνε τοῦλάχιστον τόσον ὁμοιογενῆς ὅσον καὶ ὁπουδήποτε ἄλλου. Εἰς τὰς ἔνδεκα ἐκ τῶν δώδεκα νήσων ὁ πληθυσμὸς εἶνε ἀμιγῶς Ἑλληνικὸς μέχρι τοῦ τελευταίου κατοίκου, μόνον δὲ εἰς τὴν Ῥόδον ὑφίσταται ἀνάμικτόν τι στοιχεῖον Τούρκων καὶ Ἑβραίων²⁾. Ἀλλὰ καὶ

Σημ. Σ. Δ. 2)

Ὁ Πληθυσμὸς τῆς Δωδεκανήσου κατὰ τὸ 1912 ἦτο ὁ ἐπόμενος:

Ν ἦ σ ο ι	Ἑλληνες	Τούρκοι	Ἰουδαῖοι
Πάτμος	3,700	—	—
Λέρος	6,924	—	—
Κάλυμνος	20,855	—	—
Κῶς	14,550	—	—
Νίσυρος	6,599	—	—
Ἀστυπάλαια	2,000	—	—
Τήλος	1,850	—	—
Σύμη	19,539	—	—
Χάλκη	3,740	—	—
Κάρπαθος	9,527	—	—
Κάσος	6,700	—	—
Ῥόδος	37,777	4,854	2,445

ὄρα J. Stephanopoli «Les îles de l'Égée, leur privilèges, 1912 p. 147.

ἐκεῖ ἀκόμη, σύμφωνα πρὸς αὐτὰς τὰς Ἱταλικὰς στατιστικὰς τὰς ἐκδοθεῖσας τῷ 1912, εὐθὺς μετὰ τὴν κατοχὴν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τονισθῇ ἡ ὑπαρξίς τοῦ ξενικοῦ τούτου στοιχείου, ἡ ἀναλογία ἦτο εἰς ξένος ἔναντι δύο καὶ πλέον Ἑλλήνων. Ἡ ἀναλογία ἐνδεχόμενον νὰ εἶνε κάπως διάφορος ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι ἔκτοτε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ὑποβάλλεται εἰς συστηματικὰς ἀποθαρρύνσεις, ὑποθέτω δὲ ὅτι μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἔχη μεταναστεύσει, καθ' ὃν χρόνον ἀντιθέτως, εἰς ἄλλους Ἑλληνας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς δὲν ἔχει ἐπιτραπῇ νὰ ἐπανακάμψουν ἢ ἀποκατασταθοῦν ἐν ταῖς νήσοις³⁾. Πᾶσα ὅμως τοιαύτη ὑστέρησις τοῦ πληθυσμοῦ δὲν πρέπει νὰ καταλογισθῇ εἰς βᾶρος αὐτῶν, ἀλλὰ δεόν νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν οἱ ἀριθμοὶ οἱ καταγραφέντες κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς καταλήψεως. Τὸ τοιοῦτον ἄλλως θὰ συνεφώνει καὶ πρὸς τὸν, προφανῶς δίκαιον, ὀρισμὸν, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Λούδ Τζώρτζ ἔκαμεν ἐν ἀπαντήσει τοῦ πρὸς ἐρώτημα τῶν Ἑργατικῶν, τὴν 19ην παραβάντος Ἰανουαρίου. «Ὁ λαὸς

Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Ῥόδῳ εὐρίσκονται ἐν ἀναλογίᾳ 1:5 καὶ πλέον Ἑλληνας. Ἡ δὲ ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένη ἀναλογία ἐνὸς ἀλλοφύλου πρὸς δύο καὶ πλέον Ἑλληνας ἀφορᾷ εἰς τοὺς κατοικοὺς τῆς πρωτεύουσας πόλεως τῆς Ῥόδου, ἐνθα κατοικοῦσι πάντες οἱ ἀλλόφυλοι.

³⁾ Σημ. Σ. Δ. Οὐδεμία ἐπάνοδος πρόσφυγος ἢ ἀποκλεισθέντος Δωδεκανησίου ἐπιτρέπεται σήμερον ὑπὸ τῶν Ἱταλικῶν Ἀρχῶν καὶ οἱ ἐλάχιστοι δὲ ἐξερχόμενοι κατόπιν μυριάων δυσκολιῶν μετ' ἀδείας ἐπάνοδος δὲν δύναται νὰ ἐπανέλθωσι μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τῆς προθεσμίας ἐντός τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπάνοδος εἴτε λόγῳ τῆς ἐλλείψεως πάσης συγκοινωνίας εἴτε λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ προθεσμία ἦτο ἄκρως βραχεῖα ἐν σχέσει πρὸς τὸν λόγον τῆς ἀναχωρήσεως. Ἀποστολὴ τροφίμων ἢ ἄλλου τινὸς βοηθήματος εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ὑπὸ τῶν μακρὰν τούτων εὐρισκομένων Δωδεκανησιωτῶν ἀπαγορεύεται. Ἡ δὲ ἀπαισία πείνα, ἣτις ἀνηλεῶς μαστίζει τὰς Δώδεκα Νήσους σημαντικῶς ἠλάττωσε τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν. Οὕτως ἐν τῇ νήσῳ Σύμῃ ἣτις ἠριθμεί ἐπὶ τῆς Ἱταλικῆς καταλήψεως περὶ τὰς 20,000 κατοίκων ἤδη δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ μόνον περὶ τὰς 6,000. Ἡ νήσος Κάλυμνος, ἣτις εἶχε πληθυσμὸν τότε περὶ τὰς 21,000, πρὸ ἔτους μὲν περιελάμβανε 14,000, πρὸ δύο δὲ μηνῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν πρὸς διανομὴν δελτίων τροφίμων μόνον 8,317, ἀπολέσασα οὕτω κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα τῆς Ἱταλικῆς κατοχῆς τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Οἱ ἐλλείποντες ἢ

τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης οὐδέποτε ἔπαυσε παραπονούμενος· πρέπει ὅμως νὰ ἐνθυμηθῆτε τί συνέβη ἐκεῖ. Σημαντικώτατον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπηλλοτριώθη βιαίως τῶν ἐστιῶν καὶ ὑποστατικῶν του ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἀπηλάθησαν ἐκ τῆς χώρας· ἐὰν ὅμως ἐξετάσητε τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν, οὐδεμία ἀπολύτως ἀμφιβολία εἶνε ὅτι ἡ μεγίστη καὶ ὑπερβάλλουσα αὐτοῦ μᾶζα διάκειται εὐνοϊκῶς πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἐπανόδου ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν Σημαιάν». Τὸ τοιοῦτον ἐφαρμόζεται πληρέστατα καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τῶν Δωδεκανησιῶν. Ἄλλ' ἐγὼ θὰ προέβαινον ἀκόμη περαιτέρω καὶ θὰ ἔλεγον ὅτι, καὶ ἐὰν, ἔστω, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ῥόδου — (διότι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ζήτημα περὶ τῶν ἄλλων νήσων) — ἔχῃ ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστῆ τοιαύτην περὶ τὴν συνθεσίν του μεταβολήν, ὥστε νὰ μὴ ὑφίσταται πλέον ἢ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, τοῦτο δὲν θὰ ἦτο λόγος ἀποχωρῶν, ὅπως ἡ νῆσος ἀποσπασθῆ τοῦ φυσικοῦ της συμπλεγματος. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ παραθέσω ὅσα ὁ κ. G. H. Roberts, ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς τῆς Ἑργασίας, τόσον ὀρθῶς εἶπεν ἀναφορικῶς πρὸς διενέργειαν δημοψηφίσματος ἐν Ἀλσατία καὶ Λωρραίνῃ: «Τὸ νὰ δεχθῶμεν δημοψήφισμα θὰ ἦτο τὸ ἴδιον ὡς ἐὰν ἀπεδεχόμεθα τὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ἐν ἰσχυρὸν ἔθνος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσπᾷ διὰ τῆς βίας μίαν χώραν τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκη· ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς θέλοντας νὰ διαφύγουν τὸν ζυγὸν του, νὰ μεταναστεύσουν· καὶ ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαντᾷ, ὅταν κληθῆ νὰ δώσῃ εὐθύνας, ὅτι θὰ προχωρήσῃ τοσοῦτον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς συνδιαλλαγῆς, ὥστε νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἡ μέλλουσα κατοχὴ τῆς χώρας ταύτης δύναται νὰ καθορισθῆ διὰ δημοψηφίσματος!»¹⁾ Ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ σημειώσωμεν τὴν γνώμην ταύτην, καθόσον δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ζητηθῆ ἡ ἀπόσπασις τῆς Ῥόδου ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν ἀδελφῶν νήσων ἐπὶ τῷ λόγῳ

πρόσφυγες κατέφυγον ἔξω τῆς Δωδεκανήσου ἢ ἀπεβίωσαν ἐκ τῆς πείνης καὶ τῶν στερήσεων. Ἀνάλογον συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Νήσοις.

¹⁾ «Observer» Φεβρ. 24, 1918.

ὅτι ὁ σημερινὸς χαρακτῆρ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς δὲν εἶνε κατ' ἐπικρατίησιν Ἑλληνικὸς ἐν ᾧ βαθμῷ ἄλλοτε¹⁾.

Ἄλλ' ὁποῖον ἔσεται τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα ἐν ἣ περιπτώσει ἡ Ἰταλία ἤθελεν ἐπιμείνει εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Δωδεκανήσων, καταφρονοῦσα πᾶν δικαίωμα ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς ἐθνικότητος: Ἐν ἀδίκημα μοιραίως συνεπάγεται σειρὰν ἄλλων τοιούτων πρὸς ὑποστήριξίν του: Θὰ διατηρηθῆ τοιουτοτρόπως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μεσογείῳ ἔστία νοσηρᾶς ἐπεξεργασίας, ἐνδεχόμενον δὲ ἡμέραν τινὰ ὃ κόσμος νὰ δοκιμάσῃ ὡς ἐκ ταύτης τὴν κατάραν καὶ ἄλλου τινὸς καταστρεπτικοῦ πολέμου, διότι πολλοὶ τῶν ἀνησυχιῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν αἷς καὶ ἡ παροῦσα, ὑπῆρξαν ἀπότοκοι Ἀνατολικῶν ἐρίδων. Ἄλλ' ἀκριβῶς τὴν ὑπατροπὴν τοιούτων κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος συμφορῶν ποιοῦντες οἱ Σύμμαχοι ν' ἀποσοβήσουν, τονίζουσι τὴν ἀνάγκην διατάξαι καὶ ἐπομένως τελεωτικῶν διευθετήσεων. Ἡ ἀντίληψις αὕτη προκύπτει σαφῆς ἐν οἷς ὁ Ἄγγλος πρῶτοςπουργὸς κ. Λούδ Τζῶρτζι εἶπε τὴν 5ῃν Ἰανουαρίου: — «Ἡ πληγὴ αὕτη [ἡ τῆς Ἀλσατίας καὶ Δωρραίνης] ἐδηλητηρίασε τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης καί, ἂν μὴ ἡ πληγὴ αὕτη θεραπευθῆ, δὲν θ' ἀποκατασταθῶν ὑγιεῖς ὄροι διεθνοῦς καταστάσεως». Καὶ ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον εἶπεν ἐπίσης ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑφίστανται συμβόλαια τοιαῦτα «οἷα θὰ ἠδύναντο ἐν δεδομένῃ τινὶ στιγμῇ νὰ ἀνατρέψουν τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου».

Τρέφω τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Ἰταλικὸς λαός, ἐὰν ἀφεθῆ ἐλεύθερος εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὀρμέμφυτον, θὰ ἐμάνθανε μετ' ἀνακουφίσεως τὴν ἐκ τῶν Δωδεκανήσων ἀπομάκρυνσιν τῶν ξενικῶν πρὸς αὐτὰς στρατιωτικῶν δυνάμεων. Οὐδενὸς ἄλλου

¹⁾ Σημ. Σ. Δ. Ὁ συγγραφεὺς λέγει ταῦτα στηριζόμενος ἐπὶ τῆς σφαλερᾶς βάσεως ὅτι ἡ ἀναλογία τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ῥόδῳ ἦτο ἀλλόφυλος 1: 2 καὶ πλέον Ἑλληνας ἀντὶ τοῦ ὄρθου 1: 5 καὶ πλέον Ἑλληνας. Ἡ μεγάλη αὕτη ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου δὲν ἐκλονίσθη οὕτω σοβαρῶς καὶ δὲν ἐπῆλθε περὶ τὴν σύνθεσιν τοιαύτη μεταβολὴ—παρὰ τὴν ἔξοδον τῶν Ῥοδιῶν Ἑλλήνων—ὥστε νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ στηριχθῆ ἡ κοινὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἔνδεκα Νήσων ἐθνικὴ τῆς Ῥόδου ἀποκατάσις ἐπὶ ἄλλων λόγων ἢ ἐπὶ τοῦ δόγματος τῶν ἐθνικοτήτων.

τέκνου του τὴν μνήμην τιμᾷ τόσον ὁ Ἴταλικὸς λαὸς ὅσον τὴν τοῦ Μαισίνῃ καὶ δι' οὐδενὸς ἄλλου τοὺς λόγους αισθάνεται τόσῃν ὑπερηφάνειαν ὅσῃν διὰ τὰς φράσεις ἃς ὁ Ἴταλὸς ἐκεῖνός πατριώτης ἐχρησιμοποίησεν, ὅταν ὠνειροπόλοι ὅτι «ἅπαξ ἀναγεννωμένη ἡ Ἰταλία, θὰ ἦτο προωρισμένη νὰ ὑψωθῇ μυσταγωγὸς νέας ζωῆς καὶ νέας καὶ ἰσχυρᾶς ἐνό- τητος μεταξὺ πάντων τῶν ἔθνῶν τῆς Εὐρώπης». Οὐδὲ ἔχει τὸ Ἴταλικὸν ἔθνος ἀντίθεσίν τινα πρὸς τὸ Ἑλληνικόν *). Ὅτε κατὰ τὴν ἕκτῃν δεκατηρίδα τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος οἱ Ἴταλοὶ πατριῶται, ἀπελαυνόμενοι ἐκ τῶν ἐστιῶν των εὐρι- σκον τὰς θύρας τῶν ἄλλων χωρῶν κλειστάς, οἱ Ἕλληνες, μὲ τὰ μικρὰ μέσα ἅτινα διέθετον, παρείχον εἰς αὐτοὺς ἀπεριό- οτον φιλοξενίαν καὶ οἱ Ἴταλοὶ δημοσιολόγοι ἐκήρυττον τότε μεγαλοφώνως ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐλησσοῦν τὴν συμπεριφο- ρὰν ταύτην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ **).

*) Τὸ ἀληθινὸν Ἴταλικὸν αἰσθημᾶ κατεδείχθη κατὰ τὸ 1897, ὅτε ὁ γιὸς τοῦ Γαριβάλδη ἐπὶ κεφαλῆς λόγου Ἰταλῶν πατριωτῶν μετέβη εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὁμῶς τρόπον, τῷ 1859, πολυάριθμοι Ἕλληνες εἶχον καταταχθῆ εἰς τὸν Ἴταλικὸν στρατόν. Τὸ λυπηρὸν εἶνε ὅτι εἰς τοιαύτην ἀμοιβαίτητα γεν- ναιοφροσύνης μεταξὺ τῶν δύο ἔθνῶν δὲν ἐπιτρέπεται ἐλεύθερον στάδιον.

Προσφάτως Δωδεκανήσιοι τινες ἐτηλεγράφησαν πρὸς τὸν Ἰταλὸν πρωθυπουργὸν κ. Ορλάνδο ζητοῦντες τὴν ἄδειαν ὅπως καταταχθοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Δὲν γνωρίζω ὅποια ὑπέρξεν ἡ ἀπάντησις, εἰάν ἐδόθη τοιαύτη. Δὲν εἶνε ὁμῶς τερατώδες, Ἕλληνες νὰ χρειάζωνται ἄδειαν ἀπὸ ἑνα ξένου διὰ νὰ πολεμήσουν ὑπὲρ τῆς πατρίδος των;

Σημ. Σ. Δ. Οὐχὶ Δωδεκανήσιοι τινες, ἀλλ' αἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ χιλιάδες τῶν προσφύγων ἢ ἀποκεκλεισμένων Δωδεκανησίων, ἐν γενικῇ συνειδήσει, ἐξ ὀνόματος καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι καὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ὁμοτύχων αὐτῶν ἐζήτησαν ἐπιμόνως διὰ σχετικῶν ψηφισμάτων παρὰ τε τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων Συμμάχων τῆς Ἀντάντ Κρατῶν ὅπως ἐπιτραπῆ εἰς τοὺς Δωδε- κανησίους νὰ λάβωσι τὴν τιμὴν νὰ πολεμήσωσι παρὰ τὸ πλεονεῖον των ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὰς ἐπανεπιλημ- μένας ταύτας τῶν Δωδεκανησίων τηλεγραφικὰς, ἐγγράφους καὶ προφο- ρικὰς παρακλήσεις οὐδεμία ἐδόθη ἐπίσημος ἢ ἀνεπίσημος ἀπάντησις, καίτοι αὗται ἐγένοντο καθ' ὃν χρόνον οἱ Γερμανοὶ εὗρισκον εἰς ἐξ- μόνον δεκάδων χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἐξωθεν τῶν Παρισίων. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες ἦθη ὑπὸ τὰς σημαίας μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Δωδεκανησίων, κατόπιν διαβήματος τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῆς Πρεσβείας, ἀπελύθησαν τῶν τάξεων τοῦ Ἑλλ. στρατοῦ.

**). Εἶνε ἱστορικῶς ἀκριβὲς ὅτι τὰ πρῶτα σημεῖα τῆς ἀντιπαθείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος, ἐκθρονοβέντος μετέπειτα, ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ὁ Βασιλεὺς Ὀ- θων, ὡς Αὐτοτρόφος, ἐνέπνευσεν ὑποψίᾳς ὅτι εἰργάζετο ὅπως ἐκδιώξῃ ἐξ Ἀθηνῶν τοὺς Ἴταλοὺς πρόσφυγας, τὸ τοιοῦτον δὲ προυκάλεσε τὴν βαθυτάτην ἐξέγερσιν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ.

Ἴταλοι σήμερον νὰ ἀποδώσουν τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀφειλὴν διαπράττοντες κατ' αὐτῆς ἀδικίαν τῆς αὐτῆς ἐκείνης φύσεως. δι' ἣν παρεπονοῦντο τότε καὶ παραπονοῦνται ἀκόμη καὶ σήμερον ὅτι ὑφίστανται ἐκ μέρους τῶν δυναστῶν τῶν:

Ἐποβάλλω εὐσεβᾶστως τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐκκένωσις τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ἀδικήματος θὰ ἠδύναντο νὰ ἐνεργηθῶσιν ἀμέσως. Ἐὰν ταῦτα δὲν γίνουν πάραυτα, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μὴ γίνουν ΠΟΤΕ. Καὶ εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθοῦν τώρα. Ὁ Πρόεδρος Οὐϊλσον εἶπεν ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας τῶν Συμμάχων θὰ ἐτίθεντο εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ ἐνὸς Συνδέσμου τῶν Ἐθνῶν. Τοιοῦτός τις Σύνδεσμος συνεκροτήθη εὐτυχῶς ἐν Βεροσλίαις, εἰς αὐτὴν δὲ ἀπόκειται νὰ ἐφαρμοσθῆ τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐπὶ τῆς Δωδεκανήσου, ἀφοῦ ἡ Ἰταλία μετέχει τοῦ Συνδέσμου τούτου. Ἐὰν τοῦτο δὲν συμβῆ, δὲν θὰ ἠδύνατο ἀράγε νὰ λεχθῆ ὅτι δὲν ὑπάρχει εὐκαιρὴν προθέσις νὰ ἐφαρμοσθῶν αἱ ἐν λόγῳ ἀρχαὶ ὅπου ἡ παραβλεψὶς τῶν θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀτιμωρηταί. Καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σκεφθῆ ὁ κόσμος ὅτι ὑπῆρξεν εὐστοχος ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν Γερμανοαυστριακῶν, ὅτε, σχολιάζοντες ἐν ταῖς στήλαις τῆς «Neues Wiener Tageblatt» («Νέας Ἡμερησίας τῆς Βιέννης») τὸν λόγον τοῦ κ. Λούδ Τζῶρτζ, ἀνταπήντησαν: — «Ὁ κ. Λούδ Τζῶρτζ ἀναγνωρίζει τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν τοῦ νὰ διαθέτουν αὐτοβούλως τὰ καθ' ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἄλλα δίκαια τῶν λαῶν ΜΟΝΟΝ, ὅπου πιστεύει ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἀντάντ»;

Πιστεύω ὅτι ἐπιτέλεσις δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Δωδεκανησίους θὰ ἐξαγιάσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἀντάντ καὶ θὰ ἐνισχύσῃ αὐτήν, ἀπὸ τῆς πεποθησεως δὲ ταύτης ὁρμώμενος λαμβάνου τὸ θάρρος νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ ζητήματός των.

«Tatoï»

Sefton Park
Liverpool

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023477